

Kindgedrag

Gezinnen in Vlaanderen over het gedrag van de kinderen en de impact hiervan op het kind en het gezin.

Auteur: Kim Bastaits, Hogeschool PXL – Expertisecentrum PXL Social Work Research

1 INLEIDING

Net als bij de eerste editie van de gezinsenquête, afgenomen in het voorjaar van 2016, beogen we met deze tweede gezinsenquête een stand van zaken te geven over gezinnen in Vlaanderen. Daarin wordt opnieuw gepeild naar het gedrag van kinderen en jongeren. Zowel vanuit het beleid als vanuit onderzoek vormen kinderen en jongeren een belangrijke doelgroep. Getuigen daarvan zijn de recente oprichting van het Agentschap Opgroeien binnen Vlaanderen (de fusie van Kind en Gezin, Jeugdhulp en een deel van het aanbod van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap) om zo kinderen, jongeren en de gezinnen waarin ze opgroeien vanuit een geïntegreerd perspectief te kunnen ondersteunen (Agentschap Opgroeien, z.d.) alsook de verdere ontwikkeling van verschillende databanken die onderzoek ontsluiten omtrent kinderen en jongeren. In het huidig jeugd- en kinderrechtenbeleidsplan (beleidsperiode 2020-2024) wordt sterk de nadruk gelegd op het welbevinden en de ontwikkeling van kinderen en jongeren. Kennisopbouw en expertise-uitwisseling vertrekkend vanuit de positie en de leefwereld van het kind of de jongere nemen er een centrale plaats in (Departement Cultuur, Jeugd en Media, 2020). Ook internationaal staat het versterken van het welbevinden van kinderen en jongeren op de agenda gezien het vervat is in de duurzame ontwikkelingsdoelen voor 2030 (doel 3.4) van de Verenigde Naties (z.d.). Daarom is het van belang om ook in Vlaanderen de vinger aan de pols te houden wat betreft het welzijn van kinderen en jongeren.

De tweede editie van de gezinsenquête in 2021 laat toe om hieraan bij te dragen en opnieuw het gedrag van kinderen en jongeren in kaart te brengen. Dit wordt in de gezinsenquête gemeten aan de hand van de 'Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)', een vragenlijst die dieper ingaat op mogelijk probleemgedrag van kinderen en jongeren. Daarmee wordt zowel internaliserend als externaliserend probleemgedrag en prosociaal gedrag gemeten. Dit gedrag wordt bekeken binnen de gezinscontext waar kinderen en jongeren opgroeien, waarbij zowel kindkenmerken als ouderkenmerken een rol spelen. Zo weten we uit de analyse van de

voorgaande gezinsenquête uit 2016 (Bastaits et al., 2018) dat probleemgedrag bij meisjes eerder internaliserend en bij jongens eerder externaliserend is. Leeftijd kan een belangrijke rol spelen bij het gedrag van kinderen en jongeren waarbij omgang met leeftijdsgenoten en prosociaal gedrag meer op de voorgrond komt tijdens de adolescentie. Ook ouderkenmerken kunnen van tel zijn voor het gedrag van kinderen en jongeren. Het opleidingsniveau en de herkomst van de ouder blijken een samenhang te vertonen met het gedrag van kinderen en jongeren, net zoals de samenstelling van het gezin (Bastaits et al., 2018). Aan de hand van de gezinsenquête 2021 is het mogelijk om (1) na te gaan wat de stand van zaken is met betrekking tot het gedrag van kinderen en jongeren, (2) te bekijken welke kind- en ouderkenmerken een rol spelen bij het gedrag van kinderen en jongeren en (3) een vergelijking te maken met de resultaten uit de bevraging van 2016.

Sinds de eerste gezinsenquête deden zich in de leefwereld van kinderen en jongeren uitgesproken veranderingen voor gegeven de uitbraak van de coronapandemie midden maart 2020. Daarbij werd het gezinsleven sterk gebonden aan vooraf ongeziene beleidsmaatregelen die noodzakelijk geacht werden om de gezondheids crisis het hoofd te kunnen bieden. We weten uit voorgaand onderzoek dat deze coronapandemie en bijbehorende maatregelen een sterke impact hebben gehad op gezinnen en hun leefwereld (Bastaits et al., 2022; Dominelli et al., 2020; Kenniscentrum Gezinswetenschappen, 2020; Kinderrechtencommissariaat, 2020; Universiteit Antwerpen, 2020). Ook op het welzijn van kinderen en jongeren heeft de coronapandemie gewogen, zo blijkt uit verschillende studies. Uit onderzoek van het Jeugdonderzoeksplatform blijkt dat kinderen uit het vierde, vijfde en zesde leerjaar minder tevreden zijn met hun leven en zich minder blij, minder rustig en minder energiek voelen in 2021 dan in 2018 (Dhoore et al., 2021). Een online bevraging van het kinderrechtencommissariaat bij kinderen en jongeren tussen 8 en 17 jaar tijdens de eerste lockdown wees uit dat ongeveer één op de drie kinderen en jongeren zich verdrietiger voelt dan voordien. Ongeveer één derde van de kinderen en jongeren is vaker boos. Daarnaast voelen ze zich meer gestresseerd (bij jongeren gaat dit zelfs om de helft) en angstiger dan voordien. Voor ongeveer één op vier jongeren bracht de coronapandemie wel rust, maar slechts één op tien kinderen en jongeren zeggen zich nu gelukkiger te voelen dan voordien (Kinderrechtencommissariaat et al., 2020). Ook uit bevragingen die lokale besturen organiseerden komt een gelijkaardig beeld naar voren (Kortrijk Spreekt, 2021; Bataljong, 2021). Toch wordt er gewaarschuwd om niet in een tunnelvisie omtrent de impact van de coronapandemie op het welzijn van kinderen en jongeren te belanden. Moeilijke gezinssituaties en problematieken omtrent welbevinden bestonden immers reeds voor de coronapandemie. Zo toont Awel in hun jaarverslag van 2021 aan dat er nog meer dan in 2020 door kinderen en jongeren gesproken werd over hun mentaal welzijn. Zij geven echter aan dat dit niet noodzakelijk komt door de impact van de coronapandemie. De maatregelen van deze coronapandemie stellen moeilijke situaties wel op scherp. Verder kan het gebrek aan een breder netwerk tijdens deze pandemie mogelijks kinderen en jongeren hebben aangespoord om te praten met instanties als Awel omdat andere steunfiguren (vriendjes, leerkrachten,...) wegvielen (Awel, 2022).

Leeswijzer

We beperken ons in deze bijdrage tot een, weliswaar uitvoerige, schets van *het gedrag van kinderen in gezinnen in Vlaanderen, zoals gerapporteerd door ouders*. De percentages zijn gewogen percentages (tenzij anders aangegeven) zodat ze representatief zijn voor de populatie gezinnen in het Vlaamse Gewest met minstens één kind jonger dan 25 jaar, zoals gekend in het Rijksregister, voor de kenmerken geslacht, leeftijd, gezinstype en herkomst. Bij de gewogen percentages geven we – ter informatie – ook telkens het aantal respondenten (niet gewogen n) mee waarop de percentages zijn berekend. Anders dan in de vorige editie van de gezinsenquête hebben we ook gezinnen bevroegd wiens kind niet (langer) officieel inwoont¹. Op deze manier konden we gescheiden ouders wiens kind(eren) officieel bij de ex-partner is/zijn gedomicilieerd, beter insluiten in de gezinsenquête. Dit heeft echter gevolgen voor de verdeling mannen en vrouwen en voor de verdeling naar

---

¹ Een eerste gezinsenquête werd afgenomen in het voorjaar van 2016 bij gezinnen met een officieel inwonend kind jonger dan 25 jaar.

leeftijd (zie hieronder). Meer informatie over de gewijzigde onderzoeksopzet is ook te vinden in het methodologisch rapport (Audenaert, 2022). Wanneer we in deel 3.1 en 3.2 de situatie in 2021 vergelijken met deze in 2016, doen we dit altijd alleen voor de gezinnen wiens kind officieel inwoont. Eventuele verschillen tussen 2016 en 2021 zijn dan niet te wijten aan het verschil in steekproeftrekken².

Betekenisvolle verbanden tussen twee kenmerken werden veelal getoetst aan de hand van de Pearson Chi-kwadraattoets. Indien de gebruikte toets hiervan afwijkt, wordt dit telkens duidelijk weergegeven. Het niveau van significantie wordt weergegeven met * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; en *** $p < 0,001$ of n.s. (niet significant). We bekijken telkens of er een samenhang is met geslacht, leeftijd, herkomst en het opleidingsniveau van de respondent. Dit vullen we, waar wenselijk, aan met relevante achtergrondkenmerken. Omdat de gegevens werden verzameld tijdens één enkel bevragsingsmoment en we ons in deze bijdrage hoofdzakelijk beperken tot een bivariate beschrijving, kunnen we geen uitspraken doen over oorzakelijke verbanden tussen kenmerken van respondenten. In deel 4.2 werden multivariate logistische regressieanalyses uitgevoerd. Deze laten toe om na te gaan in welke mate achtergrondkenmerken nog een rol spelen wanneer verschillende kenmerken tegelijkertijd worden ingebracht in de analyse. Ook in dit deel vergelijken we met 2016, waarbij we de steekproef van 2021 opnieuw terugwegen naar de steekproeftrekking van 2016 zodat gevonden verschillen niet te wijten zijn aan het verschil in steekproeftrekken.

2 METHODE

2.1 RESPONDENTEN

Uit de gerealiseerde steekproef van de tweede gezinsenquête werd een deelsteekproef geselecteerd. De SDQ werd immers enkel bevestigd bij ouders met kinderen en jongeren tussen 4 en 18 jaar. Verder werd ook de beperking opgelegd dat ouders dit kind tot het gezin moesten rekenen omdat zij enkel dan in de mogelijkheid zijn om een gedegen perceptie te hebben van het gedrag van kinderen en jongeren. Gezien de SDQ bevestigd werd voor een specifiek kind (i.e. een targetkind), werden ouders waarbij de informatie over dit kind ontbrak geweerd uit de deelsteekproef. Bijlage 1 toont het stroomdiagram van deze selectie. Dit resulteerde voor deze analyses in een deelsteekproef van 1.879 ouders waarvan we de resultaten over het gedrag van hun kinderen zullen analyseren.

Over het algemeen rapporteren ouders over hun eigen kind (95,3%) al zijn er ook ouders die rapporteren over een stiefkind (4,2%), een adoptiekind (0,9%) of een pleegkind (0,2%). Ongeveer de helft van deze ouders rapporteert over hun zoon, de andere helft over hun dochter. De gemiddelde leeftijd van deze kinderen is 12 jaar. Het merendeel van deze kinderen groeit op in een intact gezin (67,6%), de anderen bij een alleenstaande ouder (18,5%) of in een samengesteld gezin (13,9%). Ongeveer twee op drie ouders die rapporteren over hun kinderen zijn moeders. Deze ouders zijn voornamelijk hoger opgeleid. Zo heeft 62% een diploma van de hogeschool of universiteit als hoogst behaalde diploma en 24,5% een diploma van het hoger secundair onderwijs. Het merendeel van deze ouders is ook afkomstig uit België (80,3%). Eén op vijf ouders is niet afkomstig uit België, waarbij 8,7% uit EU+-landen en 11% uit niet-EU+-landen afkomstig is. Tabel 1 geeft de achtergrondkenmerken weer van ouders en kinderen in deze deelsteekproef.

---

² Om deze reden verschillen de percentages voor 2021 bij de vergelijking met 2016 licht van de genoemde percentages elders in deze bijdrage waar alle gezinnen bevestigd in 2021 worden meegenomen in de analyse.

Tabel 1. Achtergrondkenmerken respondenten (niet gewogen percentages)

		n	%
Geslacht kind	jongen	960	51,09
	meisje	919	48,91
Leeftijd kind	4-5 jaar (kleuterschool)	145	7,72
	6-12 jaar (lagere school)	816	43,43
	13-18 jaar (middelbare school)	918	48,86
Verwantschapsrelatie met kind	eigen kind	1783	95,30
	stiefkind	78	4,17
	adoptiekind	7	0,37
	pleegkind	3	0,16
Geslacht	man	688	36,62
	vrouw	1.191	63,38
Opleidingsniveau	lager secundair onderwijs of lager	196	10,65
	hoger secundair onderwijs	470	24,54
	hoger onderwijs	1.140	61,96
	andere	34	1,85
		missing = 39	
Herkomst	België	1.509	80,31
	EU+	163	8,67
	niet-EU+	207	11,02
Gezinsvorm	intact gezin	1.270	67,59
	alleenstaande ouder	348	18,52
	samengesteld gezin	261	13,89
Totaal		1.879	

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

2.2 MEETINSTRUMENT

De Strengths and Difficulties Questionnaire - SDQ (Widenfelt et al., 2003) in Nederlandse vertaling (versie 4-18 jaar) werd gebruikt om het gedrag van kinderen en jongeren in kaart te brengen. De SDQ is een veelgebruikt meetinstrument in internationaal onderzoek waarvan de validiteit en betrouwbaarheid eerder al zijn aangetoond (Stone et al., 2010). Deze schaal bestaat uit 25 uitspraken. Voor ieder van deze uitspraken gaven ouders aan of dit voor hun kind 'niet waar', 'een beetje waar' of 'zeker waar' was de voorbije zes maanden. Deze schaal is ingedeeld in vijf subschalen, met vijf items per subschaal: emotionele problemen (vb. 'Mijn kind heeft veel zorgen, lijkt vaak over dingen in te zitten'), gedragsproblemen (vb. 'Mijn kind heeft vaak driftbuien of woede-uitbarstingen'), hyperactiviteit/aandachtstekort (vb. 'Mijn kind is rusteloos, overactief, kan niet lang stilzitten'), problemen met leeftijdsgenoten (vb. 'Mijn kind wordt getreiterd of gepest door andere kinderen') en prosociaal gedrag (vb. 'Mijn kind heeft minstens één goede vriend of vriendin'). Daarbij maken de subschalen emotionele problemen en problemen met leeftijdsgenoten samen deel uit van 'internaliserende problemen' en de subschalen gedragsproblemen en hyperactiviteit maken samen deel uit van 'externaliserende problemen'. De items van de schaal omtrent prosociaal gedrag, die positief sociaal gedrag meet bij kinderen, zijn bij de

scoring omgekeerd zodat ook hier hogere scores wijzen op problemen met prosociaal gedrag en de resultaten op deze schaal op dezelfde manier geïnterpreteerd kunnen worden als bij de ander schalen. De interne betrouwbaarheid van iedere subschaal werd nagegaan aan de hand van Cronbach's alfa³: $\alpha = 0,75$ voor emotionele problemen, $\alpha = 0,61$ voor problemen met leeftijdsgenoten, $\alpha = 0,59$ voor gedragsproblemen, $\alpha = 0,80$ voor hyperactiviteit/ aandachtstekort en $\alpha = 0,67$ voor prosociaal gedrag. Meer informatie over de factorladingen en betrouwbaarheid van deze subschalen staat in bijlage 2. Hoewel sommige subschalen een lage interne consistentie hebben, is dit wel in overeenstemming met ander onderzoek (Stone et al., 2010) en te verklaren doordat gedragingen in screeningslijsten vaak een grote inhoudelijke variëteit hebben.

Voor iedere subschaal werden de gekende scoringinstructies gevolgd (zie ook www.sdqinfo.com voor scoringsinstructies) waarbij eerst een score werd berekend voor iedere subschaal (van 0 tot 10) om deze vervolgens om te zetten naar vier categorieën die aangeven hoe de score zich situeert binnen een internationaal geldende, Britse normgroep (Meltzer et al., 2000) omdat er geen vergelijkingsgroep uit Vlaanderen beschikbaar is. Ook bij de voorgaande gezinsenquête (Bastais et al., 2018) alsook in het JOnG!-onderzoek (Pieters et al., 2014) baseerde men zich voor deze indeling op de Britse normgroepen. Daarbij verwijst de categorie 'gemiddeld' naar een score rond het gemiddelde (die bij 80% van de normgroep voorkomt), 'bovengemiddeld' naar een score boven het gemiddelde die kan wijzen op lichte problemen (bij 10% van de normgroep), 'hoog' naar hoge scores die bij 5% van de normgroep voorkomen, en 'zeer hoog' naar de 5% kinderen met de hoogste scores. Deze schaal is geen middel om een individuele diagnose te stellen, maar beoogt veeleer een ruwe screening van mogelijke probleemgebieden en prosociaal gedrag.

Naast de bevraging van deze vijf subschalen, wordt er bijkomend ook gepeild naar hoe ouders het voorkomen van eventuele moeilijkheden bij hun kind percipiëren en hoe zij de impact hiervan ervaren op het dagelijks leven van het kind en het gezin. Dit betreft dan eerder informatie over de subjectieve beleving van de ouders met betrekking tot het gedrag van kinderen en jongeren, wat nuttig is om zicht te krijgen op de eventuele nood aan ondersteuning van ouders.

3 HET GEDRAG VAN KINDEREN EN JONGEREN

3.1 PREVALENTIE VAN MOEILIKHEDEN EN STERKE KANTEN IN HET GEDRAG VAN KINDEREN EN JONGEREN

In een eerste deel van deze bijdrage wordt nagegaan wat de stand van zaken is met betrekking tot het gedrag van kinderen en jongeren. Net als in 2016 geven ouders ook in 2021 aan dat kinderen en jongeren zich over het algemeen goed voelen (zie figuur 1). Afhankelijk van de subschaal van de SDQ blijkt uit de rapportering door ouders dat ongeveer 70% (emotionele problemen en problemen met prosociaal gedrag) tot 80% (gedragsproblemen) van kinderen en jongeren geen moeilijkheden vertonen (en dus gemiddeld scoren in vergelijking met de normgroep). Dat houdt wel in dat ongeveer 20% tot 30% van de kinderen en jongeren wel moeilijkheden vertonen wanneer we vergelijken met de normgroep.

Zo blijkt voor *internaliserend probleemgedrag* dat 27,8% van de ouders aangeeft dat hun kind in vergelijking met de normgroep emotionele problemen heeft. Daarbij scoort 9,3% van de kinderen bovengemiddeld, 11,3% van de kinderen hoog en 7,2% van de kinderen zeer hoog in vergelijking met de normgroep. Voor problemen met leeftijdsgenoten blijkt uit de analyses dat ouders aangeven dat 9,7% van de kinderen bovengemiddeld, 5,8%

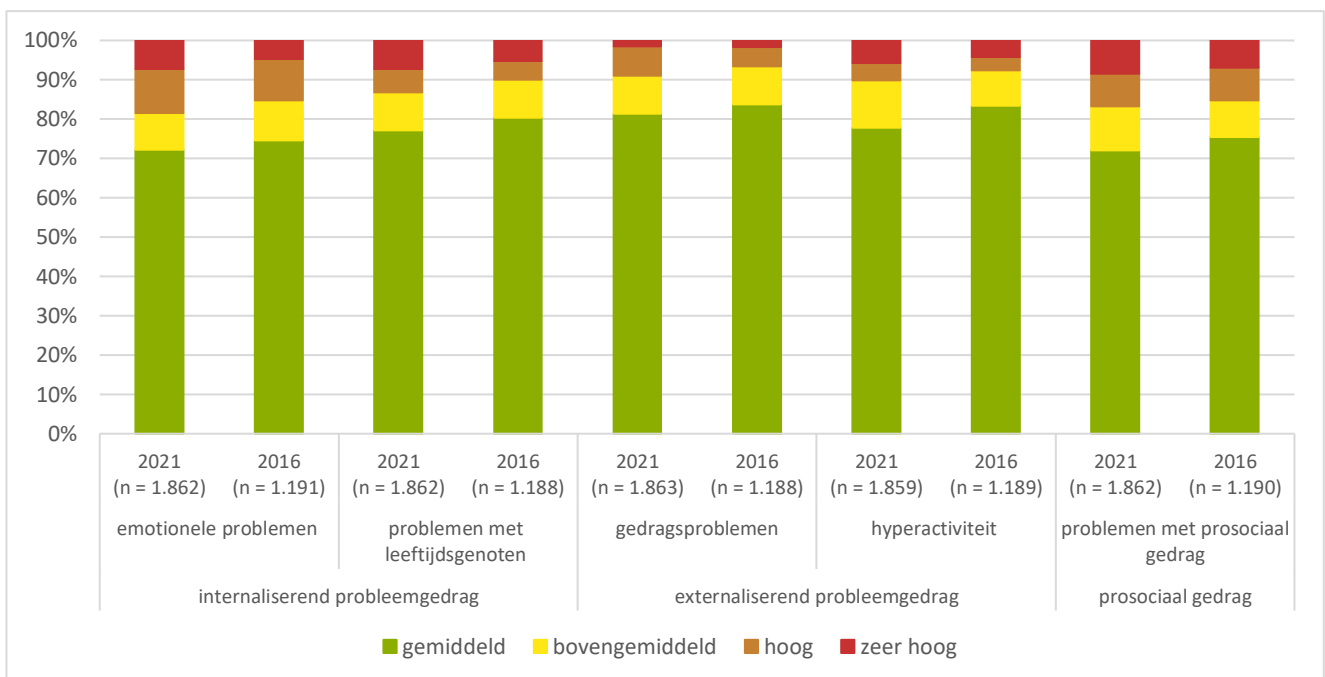
³ De Cronbach's alfa (α) geeft een indicatie voor de betrouwbaarheid van een schaal. De alfa geeft informatie over de mate waarin de vragen van een subschaal met elkaar samenhangen (= interne consistentie). Volgens de richtlijn van Field (2009) beschouwen we een waarde hoger dan 0,6 als aanvaardbaar.

hoog en 7,3% zeer hoog scoort in vergelijking met de normgroep. In vergelijking met 2016 zien we dat het aantal ouders dat rapporteert dat hun kind emotionele problemen heeft in vergelijking met de normgroep significant hoger ligt in 2021 dan in 2016 ($\chi^2 = 8,2$; $df = 3$; $p = 0,0419$)⁴. Daar zien we vooral een verschil in percentage kinderen dat zeer hoog scoort op emotionele problemen in vergelijking met de normgroep: nu gaat het om 7,1% van de kinderen terwijl dit in 2016 om 4,8% van de kinderen ging. Voor problemen met leeftijdsgenoten zijn de verschillen tussen 2016 en 2021 niet significant ($\chi^2 = 5,6$; $df = 3$; $p = 0,1315$).

Voor *externaliserend probleemgedrag* liggen de percentages van kinderen die volgens ouders gedragsproblemen vertonen lager dan voor internaliserend probleemgedrag. Daarbij scoort 9,7% van de kinderen bovengemiddeld voor gedragsproblemen, 7,3% van de kinderen heeft een hoge score en 1,6% van de kinderen heeft een zeer hoge score in vergelijking met de normgroep. Wat betreft hyperactiviteit geeft 22,2% van de ouders aan dat hun kind meer hyperactief is dan de normgroep. Zo scoort 12,1% van de kinderen bovengemiddeld, 4,4% van de kinderen scoort hoog en 5,7% van de kinderen scoort zeer hoog in vergelijking met de normgroep volgens de ouders. In vergelijking met 2016 zien enkel een significant verschil voor hyperactiviteit ($\chi^2 = 11,5$; $df = 3$; $p = 0,0093$) en niet voor gedragsproblemen ($\chi^2 = 6,7$; $df = 3$; $p = 0,0814$). In 2016 rapporteerde 16,2% van de ouders dat hun kind hyperactiever is in vergelijking met de normgroep waar dit in 2021 om 21,9% van de ouders gaat.

Met betrekking tot *prosociaal gedrag* rapporteert 28% van de ouders dat hun kind hiermee meer problemen heeft dan gemiddeld in vergelijking met de normgroep, waarbij 8,3% hoog problematisch en 8,4% zeer hoog problematisch scoort. Wanneer we deze resultaten naast deze uit 2016 leggen dan blijkt dat, hoewel de groep kinderen die problemen hebben met sociaal gedrag groter is, dit verschil niet significant is ($\chi^2 = 4,0$; $df = 3$; $p = 0,2600$).

Figuur 1. Kindgedrag – perceptie van de ouders (percentages)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016-2021

⁴ Om verschillen tussen groepen vast te stellen gebruiken we de Chi-kwadraat toets. Wanneer deze toets een p-waarde heeft van 0,05 of lager, dan beschouwen we dit als significant en kan er een verschil vastgesteld worden tussen de groepen.

3.2 SUBJECTIEVE BELEVING VAN MOEILIKHEDEN BIJ DE KINDEREN

Naast de bevraging van deze subschalen werd bij ouders ook gepeild naar de subjectieve beleving van moeilijkheden bij hun kinderen aan de hand van de vraag: *'Denkt u over het geheel genomen dat uw kind moeilijkheden heeft op één of meer van de volgende gebieden: emoties, concentratie, gedrag of vermogen om met andere mensen op te schieten?'* Deze vraag werd gevolgd door: *'Hoe lang bestaan deze moeilijkheden?'* (zie tabel 2). Zo geeft 38,1% van de ouders aan dat hun kind moeilijkheden heeft op het gebied van emoties, concentratie, gedrag of vermogen om met andere mensen op te schieten. Daarbij gaat het volgens bijna 23% van de ouders om kleine moeilijkheden, maar 12% van de ouders spreekt toch van duidelijke moeilijkheden en 3,2% van de ouders zelfs van ernstige moeilijkheden. Volgens de overgrote meerderheid (86,5%) van de ouders die aangeven dat hun kind moeilijkheden heeft (n = 738), bestaan deze moeilijkheden al langer dan een jaar. Bij iets minder dan 1 op 10 kinderen zijn deze moeilijkheden volgens ouders een half jaar tot een jaar geleden ontstaan en bij een kleine minderheid van de kinderen (4,1%) minder dan een half jaar geleden.

Wanneer we deze cijfers naast deze van 2016 leggen, zien we dat significant meer ouders moeilijkheden bij hun kind percipiëren dan in 2016 ($\chi^2 = 17,8$; df = 3; p = 0,0005). Daarbij beschouwen ouders deze moeilijkheden ook vaker als duidelijke of zelfs ernstige moeilijkheden in vergelijking met 2016. Wat de duurtijd betreft sinds wanneer deze moeilijkheden zich voordoen, is er geen beduidend verschil met 2016 ($\chi^2 = 2,6$; df = 3; p = 0,4551).

Tabel 2. Beleving van moeilijkheden bij het kind – perceptie van de ouders (percentages)

	2021	2016
Geen moeilijkheden	61,9	67,7
Ja, kleine moeilijkheden	22,9	22,6
Ja, duidelijke moeilijkheden	12,0	8,0
Ja, ernstige moeilijkheden	3,2	1,7
	n = 1.859	n = 1.170
Indien moeilijkheden:		
korter dan een maand	0,8	1,8
één à vijf maanden	3,3	4,0
zes à twaalf maanden	9,4	7,5
meer dan een jaar	86,5	86,7
	n = 738	n = 379

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016-2021

Aan ouders die aangaven dat hun kind volgens hen moeilijkheden ervaart (n = 738) werd ook gevraagd om aan te geven in hoeverre deze moeilijkheden volgens ouders een belastende *impact* hebben op het kind en verschillende van zijn of haar levensdomeinen (thuis, in de klas, in vriendschappen, in vrije tijd). Op basis van deze antwoorden werd een algemene impactscore berekend volgens de SDQ scoringsinstructies. Deze wordt weergegeven in tabel 3 waarbij een score 0 wijst op helemaal geen impact en een score 10 wijst op zeer veel impact. Iets meer dan vier op tien ouders geeft aan dat voorgenoemde moeilijkheden volgens hen geen impact hebben op het dagelijks leven van het kind. Dat is minder in vergelijking met 2016, waar nog iets meer dan de helft van de ouders aangaf dat deze moeilijkheden geen impact hadden. Wanneer uit de antwoorden van ouders blijkt dat deze moeilijkheden wel een impact hebben, gaat het veeleer om een lage impactscore (kleiner dan 5 op 10). Bij 10% van de ouders gaat het om een impactscore van 5 op 10 of hoger. Hoewel het een kleine groep blijft, is deze groep wel dubbel zo groot dan in 2016, daar ging het toen bij 5% van de ouders om een impactscore van 5 op 10 of meer. De verschillen tussen 2016 en 2021 zijn significant ($\chi^2 = 21,3$; df = 10; p = 0,0188). Wanneer we in verdere analyses nagaan of de impact van bepaalde gedragsproblemen op het leven van kinderen groter is dan bij andere, dan blijkt dat ouders de grootste impact zien van internaliserend probleemgedrag (emotionele problemen en problemen met leeftijdsgenoten) op het leven van het kind.

Tabel 3. Impact moeilijkheden kind op het dagelijks leven van het kind – perceptie van de ouders (percentages)

Impactscore	2021	2016
0	40,9	53,6
1	21,9	18,6
2	13,1	12,2
3	8,9	7,3
4	5,1	3,2
5	4,5	2,4
6	1,9	1,2
7	0,8	0,5
8	1,7	0,2
9	0,6	0,0
10	0,5	0,7
	<i>n</i> = 712	<i>n</i> = 365

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016-2021

Als laatste werd aan deze ouders ook gevraagd in hoeverre de moeilijkheden die zij bij hun kind zien, de ouder of het gezin als geheel belasten (zie tabel 4). Daarbij geeft iets meer dan één op vijf ouders aan dat dit geen belasting vormt. Voor 55% van de ouders vormt dit slechts een beetje een belasting. Opnieuw iets meer dan één op vijf ouders geeft aan dat dit een tamelijke erge of heel erge belasting vormt. Deze percentages zijn in lijn met deze uit de bevraging van 2016. Er werden dan ook geen significante verschillen vastgesteld ($\chi^2 = 4,8$; $df = 3$; $p = 0,1848$). Hier blijkt uit verdere analyses dat de belasting op zichzelf of het gezin bij ouders het meest wordt ervaren bij kinderen met emotionele of gedragsproblemen.

Tabel 4. Belasting ouder/gezin door moeilijkheden kind – perceptie van de ouders (percentages)

Belasten de moeilijkheden van dit kind u of uw gezin als geheel?	2021	2016
(Helemaal) niet	22,5	23,6
Een beetje maar	55,1	57,9
Tamelijk erg	18,0	15,8
Heel erg	4,4	2,7
	<i>n</i> = 735	<i>n</i> = 377

BRON: GEZINSENQUÊTE 2016-2021

In de tweede bevraging van de gezinsenquête in 2021 werd bij ouders ook gepeild naar of ze nog andere kinderen hebben die mogelijk moeilijkheden hebben met emoties, concentratie, gedrag of vermogen om met andere mensen op te schieten⁵. Daarbij gaven bijna drie op vier ouders aan dat ze geen moeilijkheden zien bij hun andere kinderen. Toch geeft iets meer dan één op vier ouders aan dat ze een ander kind hebben waarbij ze moeilijkheden percipiëren, al gaat dat bij de meerderheid (17,3%) om kleine moeilijkheden. Ook hier worden deze moeilijkheden vaker niet dan wel gezien als een grote belasting voor de ouder of het gezin, gegeven dit volgens 20,8% van de ouders het gezin niet en volgens 54,7% van de ouders het gezin maar een beetje belast. Toch geeft bijna één op vier ouders aan dat deze moeilijkheden wel een tamelijke erge tot heel erge belasting vormen.

⁵ Deze vraag was enkel van toepassing indien ouders 2 of meer kinderen hadden. Binnen deze deelsteekproef gaat het dan om 1.491 ouders. In 2016 werd deze vraag niet gesteld.

Tabel 5. Beleving van moeilijkheden bij andere kinderen – perceptie van de ouders (percentages)

Heeft u andere kinderen tussen 3 en 18 jaar met moeilijkheden op één of meer van de volgende gebieden: emoties, concentratie, gedrag of vermogen om met andere mensen op te schieten?	
Geen moeilijkheden	73,0
Ja, kleine moeilijkheden	17,3
Ja, duidelijke moeilijkheden	7,6
Ja, ernstige moeilijkheden	2,1
	n = 1.451
Indien moeilijkheden: Belasten de moeilijkheden van deze kinderen u of uw gezin als geheel?	
(helemaal) niet	20,8
een beetje maar	54,7
tamelijk erg	20,2
heel erg	4,3
	n = 401

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

3.3 WELBEVINDEN VAN KINDEREN NA DE CORONAPANDEMIE

Tot slot werd bij ouders ook gepeild naar hun perceptie van de impact van de coronapandemie op het welbevinden van hun kinderen aan de hand van de vraag: *'Vergeleken met de situatie vóór de pandemie, dus vóór maart 2020, hoe gaat het op dit moment met het welbevinden van uw kinderen?'*. De resultaten hiervan worden weergegeven in tabel 6. Hierbij geeft iets minder dan de helft van de ouders aan dat het welbevinden van hun kinderen even goed is als voor de coronapandemie (47,9%). Ongeveer 10% van de ouders vindt dat het welbevinden van hun kinderen verbeterd is. Bijna 42% van de ouders vindt dat het welbevinden van hun kinderen minder goed is dan voor de coronapandemie al gaat dit bij 35,4% van de ouders wel om iets minder goed en slechts bij 6,3% van de ouders om veel minder goed.

Tabel 6. Welbevinden van kinderen sinds de coronapandemie – perceptie van de ouders (percentages, n = 1.848)

Veel beter	5,1
Een beetje beter	5,4
Even goed	47,9
Iets minder goed	35,4
Veel minder goed	6,3

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

4 MAKEN ACHTERGRONDKENMERKEN EEN VERSCHIL?

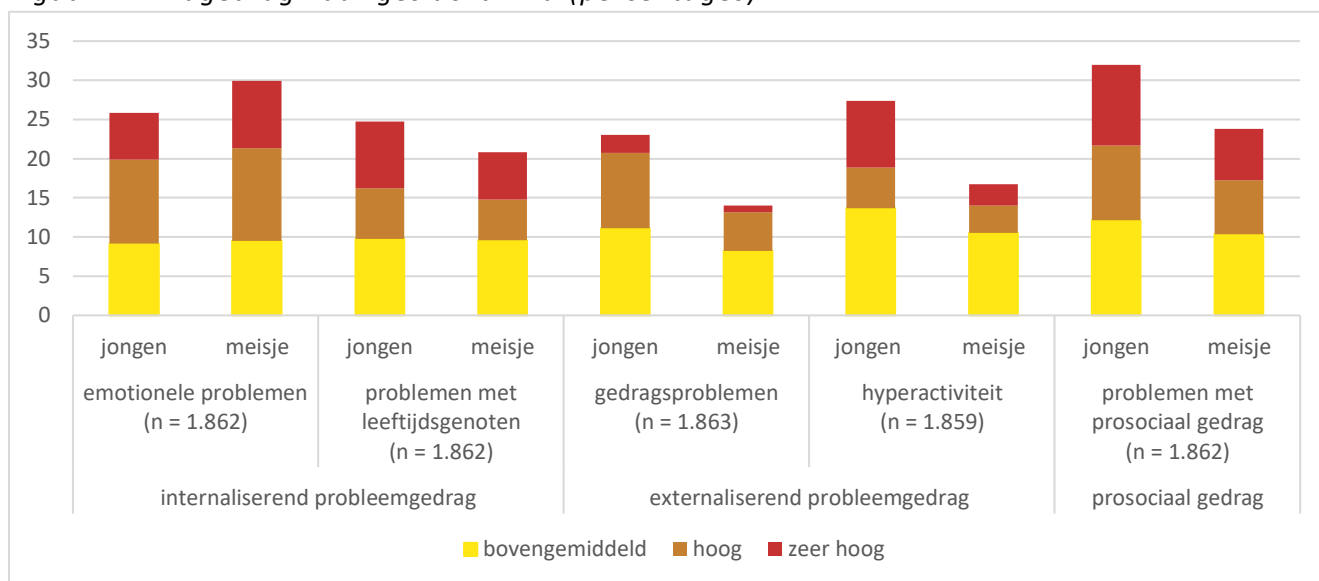
4.1 BESCHRIJVENDE ANALYSE

4.1.1 Kindkenmerken

In een tweede deel van deze bijdrage wordt er nagegaan in welke mate mogelijke problemen in gedrag van kinderen en jongeren verschillen naar achtergrondkenmerken van deze kinderen en jongeren en hun ouders. Wat achtergrondkenmerken van het kind betreft, kijken we eerst naar geslacht (zie figuur 2). Daarbij vinden we geen verschillen voor internaliserend probleemgedrag maar wel voor externaliserend probleemgedrag. Jongens

vertonen volgens ouders significant meer gedragsproblemen dan meisjes ($\chi^2 = 29,6$; $df = 3$; $p < 0,0001$). Op basis van de ouderbeoordelingen blijkt dat 23,1% meer gedragsproblemen heeft dan gemiddeld in vergelijking met de normgroep, waarbij 12% hoge tot zeer hoge scores heeft. Voor meisjes liggen deze percentages lager. 13,9% van de meisjes blijkt meer gedragsproblemen te hebben dan gemiddeld, waarbij slechts 5,7% hoger tot zeer hoge scores heeft. Ook voor hyperactiviteit blijkt dat jongens vaker meer dan gemiddeld scoren in vergelijking met de normgroep dan meisjes ($\chi^2 = 41,1$; $df = 3$; $p < 0,0001$). Zo scoort 27,4% van de jongens meer dan gemiddeld en heeft 13,8% hoge tot zeer hoge scores, waar dit bij meisjes 16,7% is en slechts 6,2% hoge tot zeer hoge scores heeft. Volgens de bevroegde ouders hebben jongens ook significant vaker problemen met sociaal gedrag dan meisjes ($\chi^2 = 17,2$; $df = 3$; $p = 0,0007$). Bij de jongens scoort 19,9% hierop hoog tot zeer hoog in vergelijking met de normgroep waar dit bij meisjes 13,4% is.

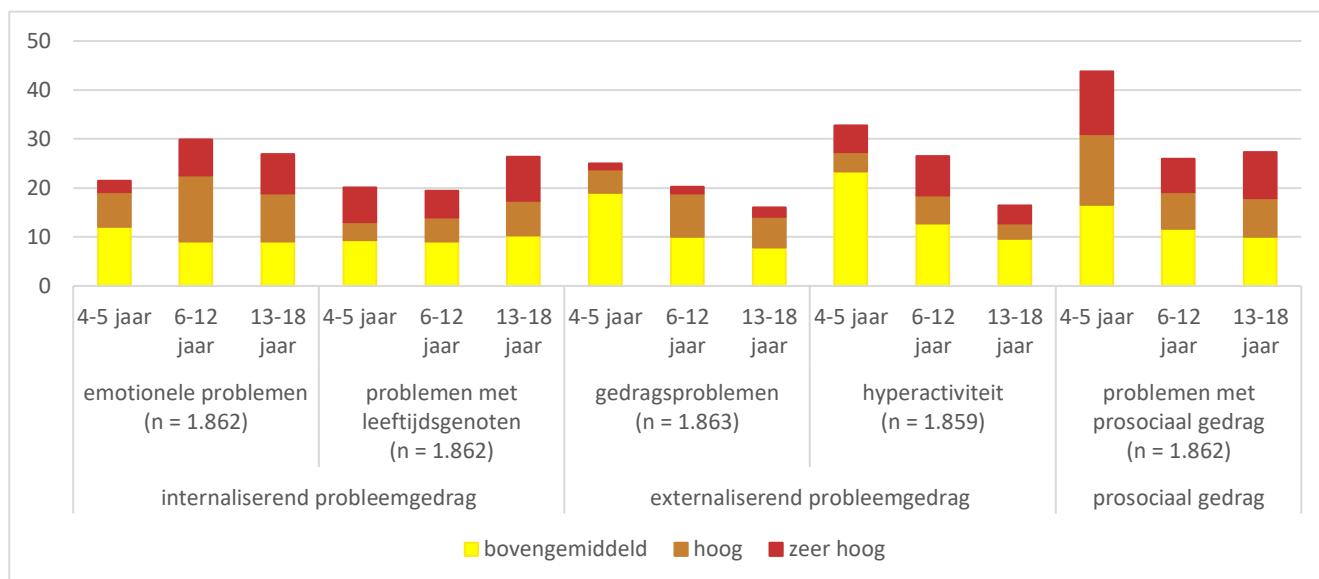
Figuur 2. Kindgedrag naar geslacht kind (percentages)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Figuur 3 geeft de verdeling van de scores weer naar leeftijd van het kind. Daarbij zien we significante verschillen voor zowel internaliserend als externaliserend en sociaal gedrag. Zo blijkt uit ouderbeoordelingen dat oudere kinderen beduidend vaker emotionele problemen vertonen, met name kinderen tussen 6 en 12 jaar (29,9%) en kinderen tussen 13 en 18 jaar (26,9%), dan kinderen tussen 3 en 5 jaar (21,5%) ($\chi^2 = 15,6$; $df = 6$; $p = 0,0160$). Ook scoren adolescenten (13-18 jaar) significant hoger op problemen met leeftijdsgenoten dan kinderen uit jongere leeftijdscategorieën ($\chi^2 = 16,0$; $df = 6$; $p = 0,0139$). Daarbij gaat het voornamelijk om een verschil in hoge en zeer hoge scores: respectievelijk 7,1% en 9,1% voor adolescenten versus 4,9% en 5,4% bij lagere school kinderen (6-12 jaar) en 3,6% en 7,1% bij kleuters (4-5 jaar). Wat betreft externaliserend probleemgedrag blijkt uit de bevraging van ouders dat vooral de jongste kinderen hier meer dan gemiddeld problemen mee vertonen in vergelijking met de normgroep. Zo vertonen kleuters significant vaker gedragsproblemen dan lagere school kinderen of adolescenten ($\chi^2 = 24,2$; $df = 6$; $p = 0,0005$), al ligt dat verschil vooral in een verschil bij de bovengemiddelde scores eerder dan hoge of zeer hoge scores. Voor hyperactiviteit werden soortgelijke resultaten gevonden. Ook hier scoren kleuters hoger dan kinderen van andere leeftijdscategorieën maar liggen de verschillen opnieuw voornamelijk in de groep met bovengemiddelde scores ($\chi^2 = 48,7$; $df = 6$; $p < 0,0001$). Als laatste zien we ook dat kleuters significant meer problemen met sociaal gedrag vertonen dan oudere kinderen ($\chi^2 = 24,8$; $df = 6$; $p = 0,0004$), waarbij ze voornamelijk meer hoge en zeer hoge scores halen in vergelijking met oudere kinderen: respectievelijk 14,4% en 12,8% voor kleuters versus 7,5% en 6,8% bij lagere school kinderen en 8% en 9,3% bij adolescenten.

Figuur 3. Kindgedrag naar leeftijd kind (percentages)

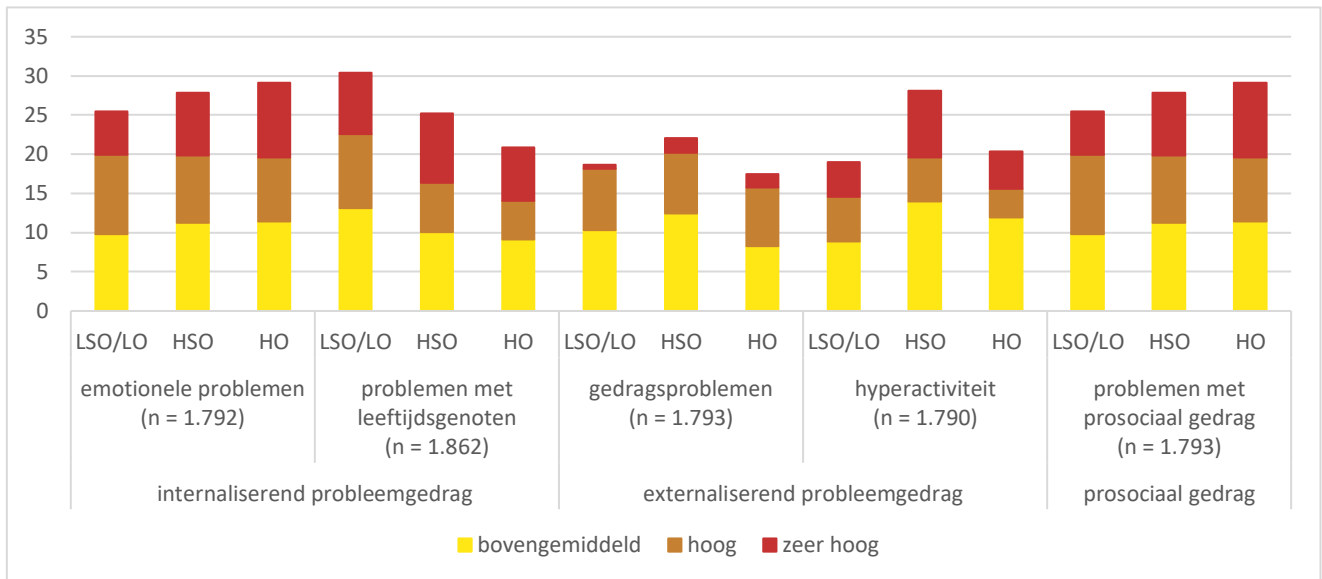
BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

4.1.2 Gezins- en ouderkenmerken

Bij de analyse werd ook gekeken naar mogelijke verschillen in kindgedrag naar gezins- en ouderkenmerken: het hoogst behaalde opleidingsniveau van de ouder, de herkomst van de ouder en de gezinssituatie van de ouder. We benadrukken opnieuw dat het steeds gaat om een rapportering van het kindgedrag door de ouder.

Wat betreft het opleidingsniveau van de ouder blijkt uit de resultaten in figuur 4 dat ouders met een diploma lager of lager secundair onderwijs vaker problemen met leeftijdsgenoten bij hun kind rapporteren in vergelijking met de normgroep dan ouders met een hoger diploma ($\chi^2 = 14,4$; $df = 6$; $p = 0,0257$). Ouders met het laagste opleidingsniveau geven bij 30,4% van de kinderen aan dat het problemen heeft met leeftijdsgenoten waar dit 20,8% van de kinderen is bij ouders met het hoogste opleidingsniveau, na vergelijking met de normgroep. Een tweede en laatste significant verschil werd gevonden voor hyperactiviteit ($\chi^2 = 18,8$; $df = 6$; $p = 0,0045$) waarbij ouders met een diploma van het hoger secundair onderwijs vaker rapporteren dat hun kind meer dan gemiddeld hyperactief is in vergelijking met de normgroep dan ouders met een diploma lager of lager secundair onderwijs of met een diploma van het hoger onderwijs. Het gaat daarbij vooral om een verschil in de groep met zeer hoge scores. Voor alle andere subschalen van de SDQ (emotionele problemen, gedragsproblemen en problemen met sociaal gedrag) werden geen significante verschillen gevonden.

Figuur 4. Kindgedrag naar opleidingsniveau ouder (percentages)

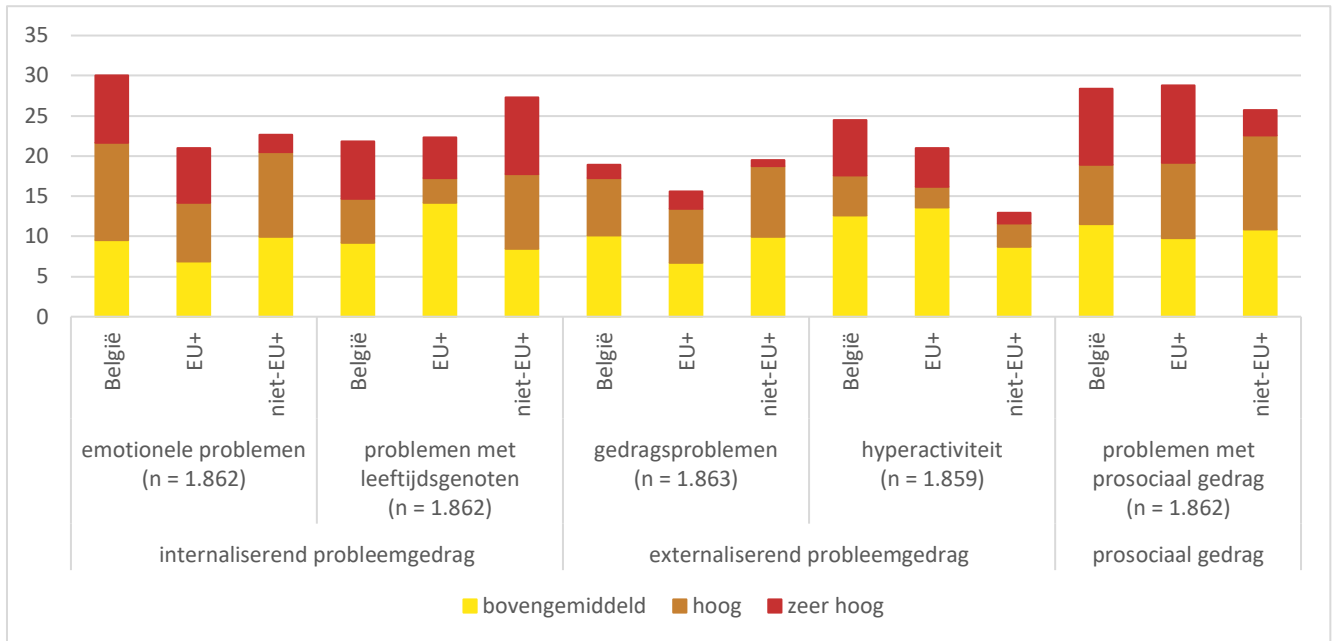

Noot: LSO/LO = lager secundair onderwijs, lager onderwijs of geen diploma; HSO = hoger secundair onderwijs; HO = hoger onderwijs.

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Uit de resultaten weergegeven in figuur 5 blijkt dat ouders met een Belgische herkomst significant vaker aangeven dat hun kind emotionele problemen heeft in vergelijking met de normgroep dan kinderen van ouders met een EU⁺- of niet-EU⁺-herkomst ($\chi^2 = 22,1$; $df = 6$; $p = 0,0012$). Dat verschil ligt vooral bij de ouders die hoge en zeer hoge scores rapporteren. Zo heeft 20,5% van de kinderen met een ouder van Belgische herkomst een hoge of zeer hoge score waar dit 14,1% is voor kinderen met een ouder van een EU⁺-herkomst en 12,7% voor kinderen met een bevroegde ouder van een niet-EU⁺-herkomst. Ook blijkt dat kinderen van ouders met een Belgische herkomst vaker hyperactief zijn dan kinderen van ouders met een EU⁺ of niet-EU⁺-herkomst ($\chi^2 = 25,3$; $df = 6$; $p = 0,0003$). Hier gaat het voornamelijk om een verschil bij de zeer hoge scores: daar scoort 6,9% van de kinderen met een ouder van Belgische herkomst zeer hoog waar dit voor kinderen van ouders met een EU⁺ of niet-EU⁺-herkomst 4,8% respectievelijk 1,3% is. Voor problemen met leeftijdsgenoten tonen de resultaten aan dat kinderen van een ouder met niet-EU⁺-herkomst vaker problemen hebben met leeftijdsgenoten in vergelijking met de normgroep dan kinderen van ouders met een Belgische of EU⁺-herkomst ($\chi^2 = 19,1$; $df = 6$; $p = 0,0040$). Het gaat dan vooral om verschillen bij de hoge en zeer hoge scores. Als laatste werden er ook significante verschillen gevonden naar sociaal gedrag. Daar blijken kinderen van ouders met een Belgische of EU⁺-herkomst meer problemen te hebben dan kinderen van ouders met een niet-EU⁺-herkomst ($\chi^2 = 18,8$; $df = 6$; $p = 0,0045$). Daarbij betreft het opnieuw een verschil bij de zeer hoge scores. Voor gedragsproblemen werden geen significante verschillen gevonden.

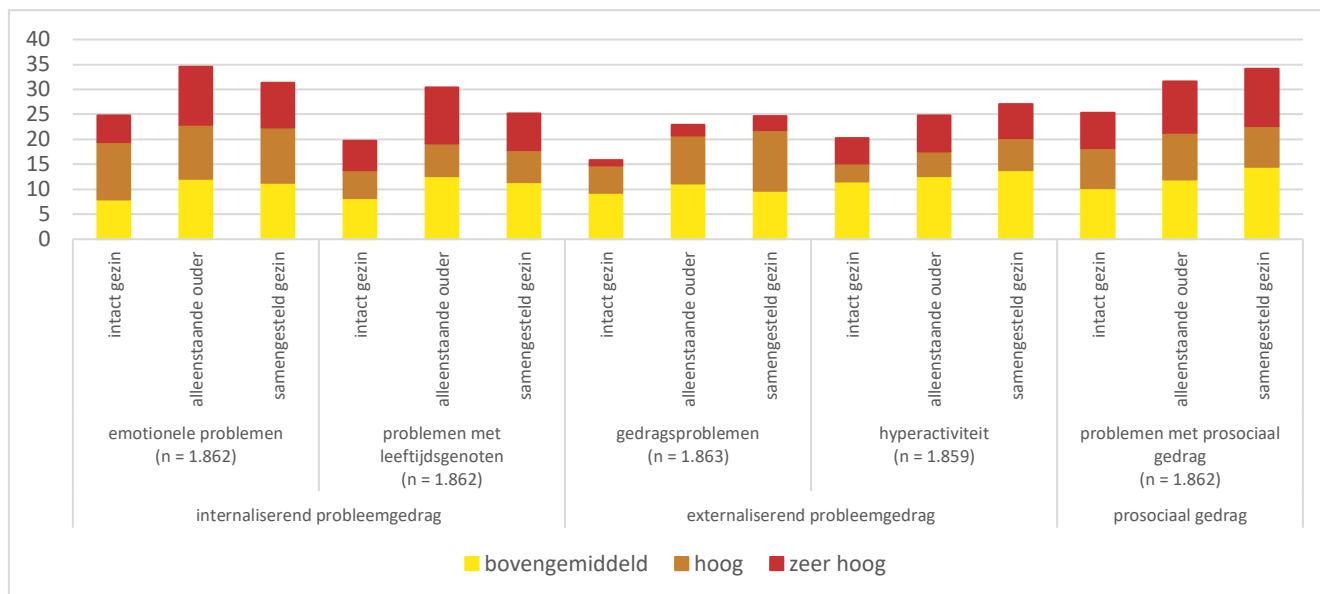
Figuur 5. Kindgedrag naar herkomst ouder (percentages)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Waar we in de bijdrage van 2016 de vergelijking maakten tussen kinderen van alleenstaande en samenwonende ouders, vergelijken we voor 2021 de verschillen naar gezinssituatie van de ouder waarbij het kind (deels) opgroeit. Kinderen groeien daarbij op in een intact gezin, bij een alleenstaande ouder of in een samengesteld gezin. Deze diversiteit laat toe om mogelijke verschillen tussen alleenstaande en samenwonende ouders verder uit te diepen (zie figuur 6). Voor internaliserend probleemgedrag vinden we een significant verschil voor zowel emotioneel probleemgedrag ($\chi^2 = 28,5$; $df = 6$; $p < 0,0001$) als problemen met leeftijdsgenoten ($\chi^2 = 23,3$; $df = 6$; $p = 0,0007$). Zo geven alleenstaande ouders of ouders uit een samengesteld gezin vaker aan dat hun kinderen hoger scoren op emotioneel probleemgedrag en problemen met leeftijdsgenoten in vergelijking met de normgroep dan ouders uit een intact gezin. Eveneens geven deze alleenstaande ouders of ouders uit een samengesteld gezin aan dat hun kinderen hoger scoren op gedragsproblemen ($\chi^2 = 26,3$; $df = 6$; $p = 0,0002$) en problemen met prosociaal gedrag ($\chi^2 = 14,7$; $df = 6$; $p = 0,0223$) in vergelijking met de normgroep dan ouders uit een intact gezin. Waar het voor de subschalen van internaliserend probleemgedrag de kinderen van alleenstaande ouders zijn die het hoogst scoren (respectievelijk 34,5% voor emotionele problemen en 30,5% voor problemen met leeftijdsgenoten), zijn dat voor gedragsproblemen en problemen met prosociaal gedrag de kinderen uit samengestelde gezinnen (respectievelijk 24,6% voor gedragsproblemen en 34,2% voor problemen met prosociaal gedrag).

Figuur 6. Kindgedrag naar gezinssituatie ouder (percentages)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

4.2 MULTIVARIATE ANALYSE

Als laatste wordt gekeken welke bivariate verschillen naar achtergrondkenmerken overeind blijven wanneer we controleren voor de andere genoemde achtergrondkenmerken. Dit doen we aan de hand van een logistische regressie. Daarbij wordt ook de vergelijking gemaakt met de eerste gezinsenquête uit 2016. Hieronder geven we de grote lijnen mee van deze modellen, waarbij we steeds vergelijken met kinderen en jongeren die gemiddeld scoren in vergelijking met de normgroep⁶. De details van deze modellen, zijnde regressiecoëfficiënten, odds ratios⁷ en goodness of fit maten worden weergegeven in tabel 7 (voor de subschalen van internaliserend probleemgedrag), tabel 8 (voor de subschalen van externaliserend probleemgedrag) en tabel 9 (voor prosociaal gedrag).

4.2.1 Kindkenmerken

Over het algemeen kunnen we stellen dat de vastgestelde bivariate verschillen naar kindkenmerken overeind blijven, met zelfs enkele bijkomende verschillen. Zo blijken meisjes meer kans te hebben op emotionele problemen dan jongens, waar jongens dan weer meer kans hebben op gedragsproblemen, hyperactiviteit en problemen met sociaal gedrag dan meisjes. Deze verschillen naar *geslacht* werden ook gevonden in 2016 en deze trend wordt dus bevestigd in 2021, met uitzondering voor emotionele problemen, dat significante verschil valt weg voor 2021 wanneer we controleren voor het steekproefdesign.

Met betrekking tot *leeftijd van het kind* blijkt dat oudere kinderen meer kans hebben op problemen met leeftijdsgenoten waar jongere kinderen een hogere kans hebben op problemen met gedrag, hyperactiviteit en sociaal gedrag. Het verschil voor emotionele problemen naar leeftijd van het kind, dat we zien in figuur 3, verdwijnt in deze multivariate analyses. In vergelijking met 2016 zien we in 2021 wel meer significante

⁶ We nemen hier alle kinderen samen die in vergelijking met de normgroep bovengemiddeld, hoog of zeer hoog scoren om zo goed het verschil te kunnen maken naar geen problemen in vergelijking met de normgroep versus problemen in vergelijking met de normgroep (van welke grootte dan ook) alsook om de aantallen in bepaalde groepen voldoende groot te houden voor analysedoeleinden.

⁷ Odds ratio's boven de 1 wijzen op een verhoogde kans waar odds ratio's onder de 1 wijzen op een verlaagde kans.

verschillen naar leeftijd, waarbij het vooral jongere kinderen zijn die meer kans hebben om gedragsproblemen of problemen met leeftijdsgenoten te vertonen in 2021 in vergelijking met 2016.

4.2.2 Gezins- en ouderkenmerken

Wat betreft de gezins- en ouderkenmerken, zien we dat de eerder in figuur 4 vastgestelde bivariate verschillen naar het *opleidingsniveau* van de ouder verdwijnen wanneer we andere achtergrondkenmerken meenemen in de analyse. Enkel voor emotioneel probleemgedrag blijkt dat kinderen van ouders met een diploma hoger onderwijs minder kans op emotioneel probleemgedrag hebben. De significante bivariate verschillen die eerder gevonden werden voor problemen met leeftijdsgenoten alsook hyperactiviteit vallen weg onder controle van andere achtergrondkenmerken. Dit is opvallend gezien deze verschillen onder controle van andere achtergrondkenmerken in 2016 wel overeind bleven.

Voor de *herkomst* van de bevroegde ouder verdwijnen enkele significante bivariate verschillen, zoals deze voor problemen met prosociaal gedrag, wat ook in 2016 niet significant was. De andere bivariate verschillen blijven wel bestaan onder controle van andere achtergrondkenmerken. Zo blijken kinderen van bevroegde ouders met een Belgische herkomst meer kans op emotioneel probleemgedrag en hyperactiviteit te hebben dan kinderen van bevroegde ouders met een niet-EU⁺-herkomst. Ook blijken kinderen van bevroegde ouders met een EU⁺-herkomst een hogere kans te hebben voor hyperactief gedrag dan kinderen van ouders met een niet-EU⁺-herkomst. Deze verschillen zijn nieuw ten aanzien van 2016. Daarnaast zien we, net zoals in 2016, dat kinderen van bevroegde ouders met een niet-EU⁺-herkomst meer kans hebben op problemen met leeftijdsgenoten hebben dan kinderen van bevroegde ouders met Belgische of EU⁺-herkomst.

Wat betreft de *gezinssituatie* van de bevroegde ouder⁸, blijken de gevonden bivariate verschillen grotendeels overeind te blijven. Kinderen van bevroegde ouders die samenwonen met een partner hebben een lagere kans op emotioneel probleemgedrag, problemen met leeftijdsgenoten of prosociaal gedrag, gedragsproblemen of hyperactiviteit. Deze significante verschillen zijn nieuwe trends ten aanzien van 2016 gezien dat deze verschillen toen niet significant bleven onder controle van de andere achtergrondkenmerken. Bij deze vergelijking blijven, na controle voor het steekproefdesign, de significante verschillen voor problemen met leeftijdsgenoten, gedragsproblemen en problemen met prosociaal gedrag in 2021 overeind.

Over het algemeen willen we nog meegeven dat, hoewel bepaalde achtergrondkenmerken zeker voor een deel de verschillen in gedrag van kinderen en jongeren kunnen verklaren, hun verklaringskracht eerder aan de lage kant is, wanneer we de R^2 en max-rescaled R^2 waardes bekijken. Daarbij willen we wel aanstippen dat de pseudo R^2 waardes die in een logistische regressie gebruikt worden over het algemeen eerder aan de lage kant zijn. Toch bieden andere kenmerken van gezinnen en hun functioneren mogelijk meer verklaringskracht, maar dat valt buiten het bestek van deze bijdrage.

---

⁸ Voor de variabele gezinssituatie werd de informatie uit 2021 herleid naar de categorieën gebruikt in 2016, met name ouders die samenwonend met een partner en alleenstaande ouders.

Tabel 7. Logistische regressie voor aspecten internaliserend probleemgedrag (gewogen resultaten)

		Emotioneel probleemgedrag				Problemen met leeftijdsgenoten			
		2016		2021		2016		2021	
		b(sd)	Odds ratio	b(sd)	Odds ratio	b(sd)	Odds ratio	b(sd)	Odds ratio
Intercept		-0,9989 (0,3346)	**	-0,9701 (0,2666)	***	-0,3695 (0,3515)		-0,8990 (0,2751)	**
Geslacht kind (ref: jongen)		0,4264 (0,1400)	1,531 **	0,2481 (0,1062)	1,282 *	-0,0235 (0,1557)	0,977	-0,2155 (0,1134)	0,806
Leeftijd kind		0,0071 (0,0168)	1,007	0,0059 (0,0130)	1,006	0,0198 (0,0190)	1,020	0,0461 (0,0140)	1,047 **
Opleidingsniveau ouder (ref. hoogstens lager secundair)	Hoger secundair	0,0400 (0,2203)	1,041	-0,1660 (0,1716)	0,847	-0,6291 (0,2294)	0,533	** -0,0705 (0,1779)	0,932
	Hoger onderwijs	-0,3643 (0,2114)	0,695	-0,3268 (0,1561)	0,721 *	0,7691 (0,2139)	0,463 ***	-0,2847 (0,1616)	0,752
Herkomst ouder (ref. niet-EU+)	Belg	-0,1010 (0,2059)	0,904	0,4707 (0,1582)	1,601 **	-0,8570 (0,2070)	0,424 ***	-0,3021 (0,1524)	0,739 *
	EU+	0,1538 (0,2761)	1,166	-0,0931 (0,2232)	0,911	-0,7009 (0,2954)	0,496 *	-0,2968 (0,2134)	0,743
Gezinssituatie (ref. alleenstaande ouder)		-0,1931 (0,1792)	0,824	-0,3699 (0,1274)	0,691 **	0,0130 (0,2003)	1,013	-0,4301 (0,1324)	0,650 **
n		1.140		1.825		1.138		1.825	
R²		0,0180		0,0187		0,0363		0,0217	
Max-rescaled R²		0,0266		0,0270		0,0584		0,0329	

Significantieniveau: p < 0,001***; p < 0,01**; p < 0,05* en p > 0,05 (n.s.)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Tabel 8. Logistische regressie voor aspecten externaliserend probleemgedrag (gewogen resultaten)

		Gedragsproblemen					Hyperactiviteit				
		2016		2021			2016		2021		
		b(sd)	Odds ratio	b(sd)	Odds ratio		b(sd)	Odds ratio	b(sd)	Odds ratio	
Intercept		0,1716 (0,3770)		-0,1966 (0,2966)			-0,3861 (0,3908)		-0,4364 (0,3016)		
Geslacht kind		-0,6870 (0,1739)	0,503 ***	-0,6206 (0,1248)	0,538 ***		-0,7699 (0,1682)	0,463 ***	-0,6470 (0,1187)	0,524 ***	
Leeftijd kind		-0,0386 (0,0207)	0,962	-0,0502 (0,0149)	0,951 ***		-0,0706 (0,0200)	0,932 ***	-0,0852 (0,0143)	0,918 ***	
Opleidingsniveau ouder	Hoger secundair	-0,0827 (0,2496)	0,921	0,2557 (0,1993)	1,291		-0,5212 (0,2514)	0,594 *	0,3234 (0,1932)	1,382	
	Hoger onderwijs	-0,5112 (0,2415)	0,600 *	-0,0440 (0,1844)	0,957		-0,5853 (0,2336)	0,557 *	0,1375 (0,1809)	0,872	
Herkomst ouder	Belg	-0,7178 (0,2193)	0,488 **	-0,0912 (0,1695)	0,913		0,0720 (0,2452)	1,075	0,8066 (0,1938)	2,240 ***	
	EU+	-0,4448 (0,3109)	0,641	-0,3288 (0,2445)	0,720		0,3122 (0,3271)	1,366	0,6221 (0,2500)	1,863 *	
Gezinssituatie	Samenwonend met partner	-0,3791 (0,2049)	0,648	-0,4531 (0,1452)	0,636 **		0,2751 (0,2269)	1,317	-0,3006 (0,1428)	0,740 *	
n		1.138		1.826			1.139		1.822		
R²		0,0418		0,0263			0,0353		0,0526		
Max-rescaled R²		0,0723		0,0427			0,0592		0,0809		

Significantieniveau: p < 0,001***; p < 0,01**; p < 0,05* en p > 0,05 (n.s.)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

Tabel 9. Logistische regressie voor problemen met pro sociaal gedrag (gewogen resultaten)

Problemen met pro sociaal gedrag						
		2016			2021	
		b(sd)	Odds ratio		b(sd)	Odds ratio
Intercept		0,6354 (0,3397)			-0,4235 (0,2647)	
Geslacht kind (ref. jongen)		-0,5677 (0,1415)	0,567	***	-0,4394 (0,1060)	0,644 ***
Leeftijd kind		-0,0168 (0,0169)	0,983		-0,0262 (0,0128)	0,974 *
Opleidingsniveau ouder (ref. hoogstens lager secundair)	Hoger secundair	0,1189 (0,2354)	1,126		0,1350 (0,1788)	1,145
	Hoger onderwijs	0,1899 (0,2066)	1,209		0,2028 (0,1618)	1,225
Herkomst ouder (ref. niet-EU)	Belg	-0,2021 (0,2066)	0,817		0,0590 (0,1513)	1,061
	EU+	0,0283 (0,2810)	1,029		0,1307 (0,2040)	1,140
Gezinssituatie (ref. alleenstaande ouder)	Samenwonend met partner	-0,0591 (0,1838)	0,943		-0,2689 (0,1299)	0,764 *
n		1.139			1.825	
R²		0,0169			0,0143	
Max-rescaled R²		0,0252			0,0207	

Significantieniveau: p < 0,001***; p < 0,01**; p < 0,05* en p > 0,05 (n.s.)

BRON: GEZINSENQUÊTE 2021

5 SAMENVATTEND BESLUIT

Met deze bijdrage werd een antwoord gegeven op de volgende onderzoeksvragen: (1) Wat is de stand van zaken met betrekking tot het gedrag van kinderen en jongeren vandaag?; (2) Welke kind- en ouderkenmerken spelen een rol bij het gedrag van kinderen en jongeren? En (3) Hoe verhouden deze resultaten zich ten aanzien van de resultaten uit 2016? Uit de veelheid van resultaten willen we hier graag de voornaamste bevindingen uitlichten.

Over het algemeen kan gesteld worden dat, afhankelijk van de subschaal, kinderen en jongeren volgens ouders weinig problemen in gedrag vertonen. Wanneer ouders problemen bij kinderen en jongeren rapporteren, dan gaat dat vooral over emotionele problemen of problemen met prosociaal gedrag. Dat deze problemen het meest gerapporteerd worden, sluit aan bij de zorgen die ouders in het algemeen hebben, waarbij ze zich voornamelijk zorgen maken over 'emoties', 'het zelfbeeld' van kinderen en 'school of studieprestaties' (Vancoppenolle, Dupont & Nys 2023). Als aan ouders gevraagd wordt of ze moeilijkheden bij hun kind ervaren, dan geeft ongeveer 38% van de ouders aan dat ze moeilijkheden ervaren al blijft dat bij eerder kleine moeilijkheden. Toch rapporteert 15% van de ouders dat ze duidelijke of ernstige moeilijkheden percipiëren bij hun kind. Deze moeilijkheden bestaan voornamelijk langer dan een jaar. Als het gaat om hoe ouders de impact van deze moeilijkheden op het leven van het kind inschatten, dan zegt vier op tien ouders dat dit geen impact heeft. Toch geeft ook 1 op 10 ouders aan dat er een behoorlijke impact is op het leven van het kind (score 5 of meer). Wat betreft de belasting voor de ouder of het gezin, zegt iets meer dan één op vijf ouders dat er geen belasting is en 55% van de ouders zegt dat het om een kleine belasting gaat. Slechts ongeveer 3% van de ouders ervaart dit als een zeer erge belasting op zichzelf en/of het gezin en iets meer dan 15% van de ouders geeft aan dat dit een tamelijk erge belasting vormt. Dit sluit aan bij de resultaten uit de bijdrage van Vancoppenolle, Dupont en Nys (2023) waar ouders de opvoeding van hun kinderen in het algemeen (los van moeilijkheden bij kinderen) niet echt als belastend ervaren.

Wanneer we het gedrag van kinderen en jongeren bekijken in het licht van kindkenmerken dan zien we daar wel verschillen. Zo blijken jongens meer externaliserend probleemgedrag en problemen met prosociaal gedrag te vertonen dan meisjes, waar meisjes eerder emotioneel probleemgedrag vertonen. Dit sluit ook aan bij resultaten uit voorgaand onderzoek (Bastaitis et al., 2018; Bongers et al., 2004). Verder blijkt ook dat jongere kinderen vaker externaliserend probleemgedrag en problemen met prosociaal gedrag vertonen dan oudere kinderen. Andere resultaten van de gezinsenquête (Vancoppenolle, Dupont & Nys, 2023) sluiten hierbij aan. Zo blijkt dat, van de ouders die beroep doen op opvoedingsondersteuning, 20,5% van de ouders waarbij het oudste kind tussen 3 en 5 jaar oud is en 2,9% van de ouders waarbij het oudste kind tussen 0 en 2 jaar oud is, beroep deden op een therapeut, psycholoog of kinder- of jeugdpsychiater. Daarbij geven we wel mee dat de resultaten in deze bijdrage beperkt zijn tot de kinderen die minimaal 4 jaar waren ten tijde van de bevraging. Voor jongere kinderen werd de SDQ niet bevroegd. Echter, ook voor jongere kinderen (2 tot 4-jarigen) bestaat er een versie van de SDQ-vragenlijst die door ouders kan ingevuld worden. Wanneer we willen weten hoe het gaat met de jongste kinderen, gegeven het belang dat door professionals alsook het beleid gehecht wordt aan de eerste 1.000 dagen (Agentschap Opgroeien, 2021; Singh, 2018), dan zou het naar de toekomst toe aan te bevelen zijn om de SDQ-vragenlijst voor de 2 tot 4-jarige kinderen mee op te nemen in de gezinsenquête. Op die manier krijgen we ook een zicht op het gedrag van deze kinderen.

Wat betreft de ouderkenmerken, tonen de resultaten ook enkele verschillen aan. Het opleidingsniveau van de ouders lijkt, onder controle van de andere achtergrondkenmerken, minder een rol te spelen. Enkel voor emotionele problemen blijkt dat ouders deze minder rapporteren wanneer ouders hoger opgeleid zijn. Met betrekking tot de herkomst van de ouder blijkt dat ouders met een Belgische herkomst minder problemen met leeftijdsgenoten maar meer emotionele problemen bij hun kinderen rapporteren daar waar ouders met een

EU+-herkomst meer hyperactiviteit bij hun kinderen rapporteren. Wat betreft de gezinssituatie waarin kinderen opgroeien, komt uit de resultaten naar voren dat kinderen waarbij de ouder samenwoont met een partner minder emotionele problemen, problemen met leeftijdsgenoten, gedragsproblemen en problemen met prosociaal gedrag vertonen. Inzetten op het ondersteunen van alleenstaande ouders vanuit beleid lijkt dan ook wenselijk, mogelijks al bij de transitie naar alleenstaand ouderschap. Toch is de verklarende kracht van deze kind- en ouderkenmerken eerder laag en is vervolgonderzoek dat zich focust op indicatoren van opvoedingsbeleving en gezinsfunctioneren (zoals in Van Leeuwen, Emmerly & Bastaits, 2023 of Vancoppenolle, Dupont & Nys, 2023) als verklarende factoren wenselijk.

Bij het vergelijken van de resultaten uit 2021 met deze uit 2016 zien we dat ouders significant meer kinderen met emotionele problemen en hyperactiviteit rapporteren. Ook subjectief ervaren ouders in 2021 meer probleemgedrag bij hun kinderen dan in 2016 en ze schatten deze problemen ook als ernstiger in, hoewel ze de belasting ervan op het gezin niet zwaarder inschatten dan in 2016. Deze bevindingen sluiten aan bij andere studies naar de gevolgen van de coronapandemie voor het welzijn van kinderen (Dhoore et al., 2021; Kinderrechtencommissariaat et al., 2020). Of dit dan een rechtstreeks gevolg is van de coronapandemie en bijbehorende maatregelen kunnen we met deze data echter niet vaststellen. Het is evenzeer mogelijk dat ouders meer problemen opmerken bij hun kinderen omdat ze meer tijd samen gespandeerd hebben tijdens de coronapandemie. Ook is het mogelijk dat de coronapandemie reeds bestaande moeilijke situaties en problematieken op scherp gesteld heeft (Awel, 2022). Dat toch meer dan 40% van de ouders in de gezinsenquête van 2021 aangeeft dat het minder goed gaat met het welbevinden van hun kinderen sinds maart 2020 doet vermoeden dat de coronapandemie wel een rol speelt, al geeft 10% van de ouders aan dat het beter gaat. In die zin sluiten deze bevindingen wel aan bij de resultaten uit voorgaand onderzoek dat de impact van de coronapandemie en bijbehorende maatregelen op kinderen en jongeren in kaart bracht. Deze impact mag niet onderschat worden en kan best de komende jaren van nabij opgevolgd worden. Ook zouden ouders hierbij best op ondersteuning kunnen rekenen. We sluiten dan ook aan bij het pleidooi van het Kinderrechtencommissariaat dat aandacht vraagt voor de stem van kinderen en jongeren in toekomstige (gezondheids)crisissen en te nemen maatregelen wil afdrukken aan de rechten van kinderen en jongeren (Kinderrechtencommissariaat, 2020).

Wat betreft de samenhang met kindkenmerken zien we bij de vergelijking met 2016 enkele gelijkenissen. Zo rapporteren ouders nog steeds meer emotionele problemen bij meisjes, maar meer internaliserend probleemgedrag of problemen met prosociaal gedrag bij jongeren. Toch komen er uit de resultaten ook enkele belangrijke verschillen naar boven. Zo blijkt de leeftijd van het kind meer van belang in 2021 dan in 2016. Waar in 2016 nagenoeg geen significante verschillen naar leeftijd werden gevonden, zien we dat in 2021 ouders vooral bij jongere kinderen probleemgedrag rapporteren (uitgezonderd emotionele problemen). Opnieuw kunnen we dit niet met zekerheid toeschrijven aan de coronapandemie en bijbehorende maatregelen maar de jongste kinderen in deze bevraging bevonden zich tijdens de coronapandemie wel in de eerste 1000 dagen van hun ontwikkeling, die door kinderpsychiaters vaak als cruciale ontwikkelingsfase beschouwd wordt (Singh, 2018). Ook vanuit het beleid wordt hieraan belang gehecht zoals mag blijken uit de inspiratienota 'Vroeg en nabij' (Agentschap Opgroeien, 2021). Eventuele stresserende factoren zoals moeilijke gezinssituaties, een gebrek aan netwerk voor ouders, de combinatie van zorgen en werken die tijdens de coronapandemie op scherp werden gesteld (Kenniscentrum Gezinswetenschappen, 2020; Kinderrechtencommissariaat, 2020), kunnen van tel zijn voor deze jongste kinderen. Ook in de positieve zin kan de coronapandemie een impact hebben gehad op het leven van ouders met jonge kinderen. Zo bracht deze periode soms ook rust, zeker voor moeders en vaders van pasgeboren baby's die zich, gegeven de beperkte bezoekmaatregelen op de materniteit en andere beperkingen van het sociaal leven, beter konden richten op de opstart van hun gezin (Beel, 2022). Hoewel deze jongste kinderen zelf minder goed de impact van de coronapandemie kunnen verwoorden, mogen we niet onderschatten dat er mogelijks meer gaande is dan op het eerste zicht lijkt. Toekomstig onderzoek dat zich focust op de impact van de coronapandemie op de jongste kinderen lijkt ons een zeer waardevolle aanvulling te kunnen zijn op deze resultaten.

Met betrekking tot ouderkenmerken blijkt uit de resultaten dat er, in vergelijking met 2016, nieuwe verschillen naar achtergrondkenmerken zijn. Zo zien we dat het opleidingsniveau van de bevroegde ouder in 2016 nog een belangrijke rol speelde, maar dat deze verschillen in 2021 grotendeels wegvallen. De verschillen die in 2016 vastgesteld werden naargelang de herkomst van de ouder blijven behouden wat betreft problemen met leeftijdsgenoten, maar er komen ook enkele nieuwe trends naar voren. In 2021 vertonen voornamelijk kinderen van ouders met een Belgische herkomst (en in mindere mate ook van EU+-herkomst) meer emotioneel probleemgedrag en meer hyperactiviteit volgens ouders. Voor de gezinssituatie vonden we in 2016 geen significante verschillen voor de verschillende indicatoren van gedrag maar in 2021 wel. Zo blijkt dat voor alle indicatoren van gedrag, uitgezonderd hyperactiviteit, alleenstaande ouders meer problemen rapporteren dan ouders die samenwonen met een partner. Deze soms onverwachte resultaten zijn mogelijks opnieuw een indicatie van de impact van de coronapandemie op het gedrag van kinderen en jongeren, hetzij omwille van de maatregelen, hetzij omdat ouders dit meer opgemerkt hebben omdat ze meer tijd samen met hun kinderen gependend hebben of omwille van bestaande problematieken die op scherp gesteld werden. Verder onderzoek en opvolging zal moeten uitwijzen of er effectief kwetsbare groepen zijn bijgekomen wanneer het gaat om kindgedrag en of deze kwetsbaarheid van eerder tijdelijke dan wel blijvende aard is.

Toch mogen we in het algemeen besluiten dat het goed gaat met kinderen en jongeren volgens ouders en dat, wanneer ouders moeilijkheden percipiëren, zij deze doorgaans niet als een al te zware belasting ervaren voor het kind, zichzelf en het gezin. Voor de kleine groep ouders waarbij dit wel een zware belasting vormt voor het kind, zichzelf en/of het gezin, kan best ten volle ingezet worden op ondersteuning.

6 REFERENTIES

- Agentschap Opgroeien. (z.d.). *Opgroeien*. Opgroeien.be. Geraadpleegd op 15 maart 2022, van <https://www.opgroeien.be/opgroeien>
- Agentschap Opgroeien. (2021). *Vroeg en nabij. Naar een geïntegreerd beleid voor kinderen, jongeren en gezinnen binnen welzijn, volksgezondheid en gezin*. Geraadpleegd op 15 maart 2022, van <https://www.opgroeien.be/sites/default/files/documents/20211221%20-%20Vroeg%20en%20nabij%20-%20inspiratienota.pdf>
- Audenaert, V. (2022) *Gezinsenquête 2021: Methodologisch Rapport*. Vlaamse overheid. Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. www.gezinsenquête.be Awel. (2022). *Awel, ik voel me somber*. Geraadpleegd op 7 juni 2022, van <https://www.awel.be/2021>.
- Bastais, K., Pasteels, I., Massart, M., & Put, B. (2022). The impact of the COVID-19 pandemic on the client base for social services. *Journal of Comparative Social Work – forthcoming*.
- Bastais, K., Van Leeuwen, K., & Travers, N. (2018). *Kindgedrag en opvoedingsgedrag: sterktes en moeilijkheden*. Bijdrage gezinsenquête 2016. Geraadpleegd op 15 maart 2022, van https://gezinsenquête.be/sites/default/files/media/documenten/FS7_kindgedrag_opvoedingsgedrag.pdf
- Bataljong. (2021). *Welbevinden in tijden van corona*. Geraadpleegd op 15 maart 2022, van <https://bataljong.be/welbevinden-corona#:~:text=Op%20basis%20van%20de%20resultaten,%2C%20ruimte%2C%20gevoelens%20en%20participeren>
- Beel, V. (2022, 31 mei). *Materniteiten zetten mes in bezoeken: gun pasgeborenen en hun ouders rust*. Geraadpleegd op 21 juni 2022, van https://www.standaard.be/cnt/dmf20220531_95285129.
- Bongers, I. L., Koot, H. M., van der Ende, J., & Verhulst, F. C. (2004). Developmental trajectories of externalizing behaviors in childhood and adolescence. *Child Development*, 75, 1523-1537.

- Departement Cultuur, Jeugd en Media. (2020). *Vlaams jeugd- en kinderrechten beleidsplan 2020-2024*. Brussel: Departement Cultuur, Jeugd en Media.
- Dhoore, J., Hadermann, E., Serie, C., Siongers, J., Van Droogenbroeck, F., Van Kelecom, E., & Vlegel, J. (2021). *Children's worlds. Een internationale survey naar het welzijn van kinderen (COVID-19 supplement, 2021) Overzicht eerste resultaten*. Brussel: Jeugdonderzoekplatform.
- Dominelli, L., Harrikari, T., Mooney, J., Leskošek, V., & Tsunoda, E. K. (Ed.) (2020). *COVID-19 and social work: A collection of country reports*. Geraadpleegd op 15 maart 2022, van https://www.researchgate.net/publication/343219006_COVID-19_AND_SOCIAL_WORK_A_COLLECTION_OF_COUNTRY_REPORTS
- Kenniscentrum Gezinswetenschappen. (2020). *Welke impact heeft de coronacrisis op gezinnen?* Geraadpleegd op 7 juni 2022, van <https://www.kcgezinswetenschappen.be/nl/corona-impact-op-gezinnen>
- Kinderrechtencommissariaat (2020). *Laat kinderrechten nooit meer in lockdown gaan*. Geraadpleegd op 15 maart 2022, van https://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/jaarverslag_kinderrechten_commissariaat_2019-2020_interactief_def.pdf
- Kinderrechtencommissariaat, Kenniscentrum Kinderrechten & Kinderrechtencoalitie Vlaanderen. (2020). *Rapport - kinderrechtenperspectief in de coronacrisis #jongerenovercorona*. Geraadpleegd op 15 maart 2022, van https://www.kinderrechtencommissariaat.be/sites/default/files/bestanden/20200525_rapport_jongeren_over_corona.pdf
- Kortrijk Spreekt. (2021). *En... Oe ist nu? Jong Kortrijk over Corona*. Geraadpleegd op 15 maart 2022, van <https://sway.office.com/P0Ccklorvc16tDMbP?ref=email>
- Meltzer, H., Gatward, R., Goodman, R., & Ford, F. (2000). *Mental health of children and adolescents in Great Britain*. London: The Stationery Office.
- Pieters, C., Roelants, M., Van Leeuwen, K., Desoete, A., Hoppenbrouwers, K. (2014). *JOnG! Talent. Studie naar het welbevinden van kinderen en jongeren in Vlaanderen in relatie tot hun vaardigheden en schools functioneren*. Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (SWVG).
- Singh, B. (2018). *1000 kritische dagen*. Brussel: Presentatie EXPOO congres 2018.
- Stone, L. L., Otten, R., Engels, R. C. M. E., Vermulst, A. A., & Janssens, J. M. A. M. (2010). Psychometric Properties of the Parent and Teacher Versions of the Strengths and Difficulties Questionnaire for 4- to 12-Year-Olds: A Review. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 13, 254-274.
- University of Antwerp (2020). *Resultaten enquête 22*. Geraadpleegd op 15 maart 2022, van <https://www.uantwerpen.be/nl/projecten/coronastudie/resultaten/resultaten-enquete-22/>
- Vancoppenolle, D., Dupont, G. & Nys, K. (2023) *Gezinsenquête 2021: Opvoeding. Gezinnen in Vlaanderen over opvoedingsbeleving, opvoedingsvragen en -zorgen en het gebruik van opvoedingsondersteuning*. www.gezinsenquête.be
- Van Leeuwen, K., Emmery, K. & Bastaits, K. (2023) *Gezinsenquête 2021: Samenwerken in de opvoeding. Gezinnen in Vlaanderen over de samenwerkingsrelatie met de huidige partner en met de eventuele ex-partner in de opvoeding van de kinderen*. www.gezinsenquête.be
- van Widenfelt, B. M., Goedhart, A. W., Treffers, P. D., & Goodman, R. (2003). Dutch version of the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). *European Child and Adolescent Psychiatry*, 12, 281-289.

Verenigde Naties (z.d.). *SDG 3 - Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden*.
 Geraadpleegd op 15 maart 2022, van <https://unric.org/nl/duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen/sdg-3/>

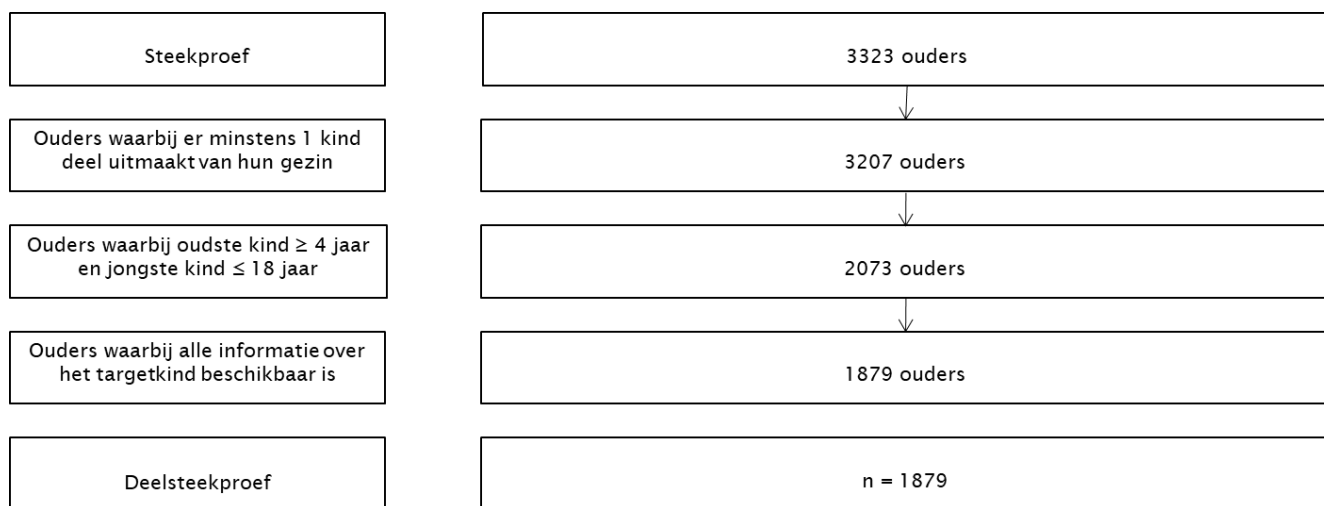
Bronvermelding:

De gezinsenquête is eigendom van de Vlaamse overheid. Bij gebruik van informatie uit deze bijdrage moet de volgende bronvermelding worden opgenomen: ‘Bastaits, K. (2023). *Gezinsenquête 2021: Kindgedrag. Gezinnen in Vlaanderen over het gedrag van de kinderen en de impact hiervan op het kind en het gezin*. www.gezinsenquête.be’

BIJLAGEN

Bijlage 1. Selectie deelsteekproef uit steekproef

Bijlage 2. Additionele informatie voor de gehanteerde subschalen SDQ

Tabel 9. Interne betrouwbaarheid en factorladingen voor de gehanteerde SDQ-subschalen

Subschalen SDQ	α	std α	factorladingen	n
emotionele problemen	0,75	0,75	0,52 – 0,79	1.862
problemen met leeftijdsgenoten	0,61	0,62	0,58 – 0,67	1.862
gedragsproblemen	0,59	0,59	0,43 – 0,72	1.863
hyperactiviteit	0,80	0,80	0,68 – 0,81	1.859
prosociaal gedrag	0,67	0,68	0,54 – 0,74	1.862